

Semantic Behaviors of 'va' in Spoken Persian

Vol. 12, No. 6, Tome 66
pp. 477-497
January & February 2022

Raheleh Gandomkar*

Abstract

'و' /va/ [=and] as a conjunction that coordinates different linguistic units, namely words and sentences, has been studied in logical and grammatical perspectives by many logicians and grammarians from a long time ago. In this research, semantic study of this morpheme was done on the basis of a spoken corpus which was all produced sentences in three Iranian TV series including *Monster*, *Mannequin*, *Rhino*. Here, 'و' as a sign within the linguistic system was considered by its own especial value and with regard to the syntagmatic relations of other elements presented in the sentences. Considering the semantic values of 'و' which means its substitutional possibilities with other units on the paradigmatic axis on one hand, and semantic behaviors of this unit on the syntagmatic axis on the other hand showed that firstly, 'و' can have different values on the paradigmatic axis as 'and', 'because', 'but', 'while', 'with', 'starting unit' and 'so'; Secondly, this morpheme on the word level has two semantic roles in the frame of free or bound conjunctive compounds, and in onomatopoeia in the form of strong or weak repetitions. However, on the sentence level, 'و' with regard to propositions p and q can have various behaviors that shows its dependence on the time, possible worlds, conditional situations, making consequences, and models in possible worlds. Therefore, the semantic behavior of 'و' completely depends on the semantic behaviors of propositions p and q.

Keywords: Conjunction, coordination, semantic behavior, truth value, syntagmatic and paradigmatic axes

*Corresponding author: Assistant Professor of Linguistics, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran;
Email: r.gandomkar@atu.ac.ir, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2281-485X>

Received: 23 March 2020
Received in revised form: 30 June 2020
Accepted: 27 July 2020

1. Introduction

'va' [=and] is a letter that inflects two words or two sentences together. Its written form in the Persian script is "و", and its pronunciation in the spoken language is [o], but its reading form is manifested in the form of a labiodental consonant and a vowel that form [va]. The study of this morpheme has a long history in formal semantics or truth conditional semantics in the form of logical relations. In the propositional logic, the constant "و" as a connective or inflection device is shown as $\wedge$, and the variables are represented by p, q, r, and the like. In such cases, $[p \wedge q]$ is used to represent a compound proposition obtained by combining two simple propositions p and q (Chapman, 2000, pp. 47-48). In the semantics of propositional logic, the meaning of propositions is determined by the value of their truth, that is, whether they are true or false; based on this, the truth value of compound propositions can be determined according to the truth value of simple constituent propositions. The main issue in the analysis of conjunctive devices is whether different functional contexts cause one to consider a general and specific meaning for that particular relational device (micro attitude) or whether the different uses of these devices should be distinguished from each other (macro attitude). In fact, the main question is whether "و" has a semantic content other than its traditional role in representing the truth value. Thus, the focus of the present study is to determine the semantic behaviors of "و" in Persian, especially in the spoken form of Persian speakers. For this purpose, this study used a speech structure and analyzed the data in a descriptive-analytical manner.

2. Literature Review

The semantic behavior of this conjunction in English has been studied by various linguists from different linguistic perspectives, including its study in Relevance Theory (Blackmore, 1988; Carston, 1993), Discourse Representation Theory (Jayez & Rossari, 2001; Txurruka, 2003), Systemic

Functional Linguistics (Halliday & Hasan, 1976; Martin, 1992), and Cognitive Linguistics (PanderMaat, 1999; Pit, 2003).

Various Iranian researchers have studied the grammar of the conjunction "و", and its features and applications (Khatib Rahbar, 1989; Anwari & Givi, 1998; Meshkoo al-Dini, 2000; Tabibzadeh, 2012). Ahmadi Bidgoli and Ghari (2015) have studied the capacities and capabilities of the letter "و" in creating meaning and artistic innovation in the structure of literary and rhetorical texts. Taghi Pour (2016), in a comparative study of the functions of "و" in Persian and Arabic, has focused on the study of Saadi's poems. Baghaei and Naghzguye Kohan (2020), while examining the possible worlds of conditional construction in contemporary Persian, examined the formal construct of conditional sentences.

This set of studies as a whole is not conclusively confirmed by the author of this research, since, in a wide range of cases, one encounters several exceptions, and it seems that some of the semantic roles or behaviors of "و" are not considered.

3. Methodology

In the present study, the data was analyzed in a descriptive manner based on a corpus of spoken sentences of Persian speakers. The corpus in question is a collection of three Iranian TV series that could be accessed through home broadcasts: *Monster* (1398; directed by Mehran Modiri), *Mannequin* (1398; directed by Hossein Soheylizadeh), and *Rhino* (1398; directed by Kiarash Asadizadeh). As per the focus of this research, the examples presented in this study have been purposefully selected from hundreds of sentences that were expressed in these series within conversations between different characters. In different parts of this research, the author, as needed, used the language of logic to refer to different structures and parts of sentences. The reason for choosing this corpus was simply the lack of a linguistic corpus for spoken Persian.

4. Results

The study of "ج" as a semantic construct in at least two levels of words and sentences was prioritized in the present study. Considering several examples of speech in Persian, the researcher found that "ج" has various semantic values. This morpheme can have the semantic value of "and", "because", "but", "while", "with", "as a result" and as a starting unit in speech. In other words, "ج" can be substituted for each of these expressions in the composition of sentences, and it can take on the semantic value of these units. To examine the semantic behaviors of "ج", which indicates the dependence of this unit on its accompanying units on the syntagmatic axis, the researcher considered it in two levels of word and sentence. At the word level, this morpheme can play a role in the form of "free and restrictive inflectional combinations," on the one hand, and onomatopoeias or "strong inflectional repetition and weak inflectional repetition" on the other hand. When "ج" was evaluated at the sentence level, it exhibited at least five different behaviors. Various data indicate that "ج" can have different behaviors with respect to the components of "time", "possible worlds", "conditioning", "conclusion" and "patterns in possible worlds". These behaviors are determined according to the two propositions p and q, that is, the accompanying units with "ج"

دوماهنامه بین‌المللی

۱۲۵، ش ۶ (پیاپی ۶۶) بهمن و اسفند ۱۴۰۰، صص ۴۷۷-۴۹۷

مقاله پژوهشی

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1400.12.6.23.9>

رفتارهای معنایی «و» در فارسی گفتاری

راحله گندمکار*

استادیار زبان‌شناسی و عضو مرکز تحقیقات میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۰۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۱/۰۴

چکیده

«و» به‌مثابه تکواژی عاطفی که سازه‌های مختلفی اعم از واژه‌ها و جملات را به‌هم پیوند می‌دهد، از دیرباز از منظر منطقی و دستوری موردتوجه منطق‌دانان و دست‌نویسان بوده است. بررسی معنایی این تکواژ در پژوهش حاضر با تکیه بر پیکره‌ای گفتاری صورت گرفت که از مجموع جملات بیان‌شده در سه سریال ایرانی در نمایش خانگی، شامل سریال‌های هیولا، مانکن و کرگدن به‌دست آمده است. در این پژوهش، با درنظر گرفتن عملکرد هر واحد نشانه‌ای درون نظام زبان و برخورداری‌اش از ارزشی خاص خود و درنظر گرفتن روابط هم‌نشینی سازه‌ها به بررسی این تکواژ پرداختیم. مطالعه «ارزش‌های معنایی» «و»، یعنی امکانات جایگزینی «و» با سایر واحدها روی محور جانشینی از یک‌سو و «رفتارهای معنایی» این واحد روی محور هم‌نشینی از سوی دیگر نشان داد که اولاً، «و» می‌تواند روی محور جانشینی دارای ارزش‌های «و»، «به این دلیل»، «اما»، «درحالی‌که»، «با»، «واحد آغازین» و «درنتیجه» باشد؛ ثانیاً، این واحد در سطح واژه، در قالب ترکیب عاطفی آزاد و مقید، و نیز در قالب نام‌آواها به‌شکل تکرار عاطفی قوی و ضعیف، نقش معنایی ایفا کند. «و» در سطح جمله با توجه به واحدهای هم‌نشین، یعنی گزاره‌های p و q می‌تواند رفتارهای گوناگونی از خود نشان دهد که گویای وابستگی‌اش به مؤلفه‌های زمان، جهان‌های ممکن، شرطی‌سازی، نتیجه‌یابی و الگوهای واقع در جهان‌های ممکن است. به این ترتیب، رفتار معنایی «و» کاملاً به رفتارهای معنایی گزاره‌های p و q وابسته است.

واژه‌های کلیدی: حرف ربط، هم‌پایگی، رفتار معنایی، ارزش صدق، محور هم‌نشینی و جانشینی.

E-mail: r.gandomkar@atu.ac.ir

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

«و» حرفی است که دو کلمه یا دو جمله را به هم عطف می‌کند و شکل نوشتاری آن در خط فارسی به صورت «و» و تلفظ‌اش در زبان گفتاری [o] یا همزه مضموم است، اما شکل خوانداری آن در قالب همخوان لب و دندانی و واکه یعنی [va] تجلی می‌یابد. این لفظ بازمانده واژه‌ای است که در فارسی باستان به شکل [utā] و در اوستایی به صورت [uta] در همین معنی و کاربرد عطف فارسی به کار می‌رفته است. این واژه در فارسی میانه مانوی به صورت [?wd] و در پهلوی به صورت ud نوشته و ظاهراً [u] تلفظ می‌شده است (خانلری، ۱۳۹۵، ص. ۴۲۱). در زبان فارسی همواره بر نقش نحوی «و» در مقام واحدی تأکید شده است که نقش عمده‌ای در هم‌پایه‌سازی جملات ایفا می‌کند؛ واحدی که می‌تواند هر تعداد جمله را به یکدیگر متصل کند. در چنین شرایطی، رابطه میان این جملات ربط داده‌شده می‌تواند از نوع هم‌پایگی^۱ یا علی^۲ یا توالی زمان‌ها باشد (ماهوریان، ۱۹۹۶، ترجمه سمائی، ۱۳۹۰، ص. ۷۹).

مطالعه این تکواژ در معنی‌شناسی صوری^۳ یا معنی‌شناسی مشروط به صدق و در قالب روابط منطقی، قدمتی طولانی دارد؛ به گونه‌ای که سابقه‌اش را می‌توان از پژوهش‌های منطقی ارسطو در دوره باستان به‌ویژه در /رغنون^۴ دنبال کرد و به آثار گوتلب فرگه^۵، منطق‌دان آلمانی و پایه‌گذار منطق جدید، رسید. معنی‌شناسی منطقی رویکردی ارجاعی است؛ به این معنی که برخلاف معنی‌شناسی زبانی که در آن توجه معنی‌شناس به خود زبان معطوف است، در معنی‌شناسی منطقی، زبان ابزاری برای بیان جهان خارج به حساب می‌آید و زمانی می‌تواند معنی یک پاره‌گفتار را تعبیر کرد که بتوان آن را با موقعیتی در جهان خارج تطبیق داد. به این ترتیب، معنی‌شناس منطقی می‌کوشد تا نمادهای زبان را با واقعیت‌های جهان خارج پیوند دهد (صفوی، ۱۳۸۳، ص. ۳۲۰). در بررسی منطقی جملات، «و» در کنار واحدهای دیگری نظیر «هر»، «یا»، «اگر» و «چنین نیست که» از عناصر بنیادی ساخت‌های منطقی به حساب می‌آیند و «لغت منطقی»^۶ یا «جزء منطقی»^۷ نام دارند و از آن‌جا که در تمامی نمونه‌ها همواره ثابت می‌مانند، «ثابت منطقی»^۸ نامیده می‌شوند. ثابت «و» که به جمله می‌پیوندد یا جملات را در پیوند با هم قرار می‌دهد، «ادات منطقی»^۹ خوانده می‌شود (موحد، ۱۳۶۸، صص. ۱۴-۱۳). افزون‌بر ثابت‌ها که گاه «عملگر»^{۱۰} نیز نامیده می‌شوند، ما با متغیرهایی نیز سروکار داریم؛ این متغیرها گزاره^{۱۱}‌هایی‌اند

که یا می‌توانند ساده^{۱۲} باشند یا به‌کمک عملگرها و از طریق ترکیب گزاره‌های ساده با هم، به شکل گزاره‌های مرکب^{۱۳} درآیند و در هیئت جملات، تجلی زبانی بیابند. در منطق گزاره‌ها، ثابت «و» به‌مثابه ادات وصل یا عطف به‌صورت $\wedge$ و متغیرها به‌کمک p, q, r و جز آن نشان داده می‌شوند. در چنین شرایطی، برای نمایش گزاره مرکبی که از ترکیب دو گزاره ساده p و q به‌دست آمده است، از $[p \wedge q]$ استفاده می‌شود (Chapman, 2000, pp. 47-48). در معنی‌شناسی منطق گزاره‌ها، معنی گزاره‌ها بر حسب ارزش صدق‌شان یعنی صادق یا کذب بودن آن‌ها تعیین می‌شود؛ بر این اساس می‌توان ارزش صدق گزاره‌های مرکب را با توجه به ارزش صدق گزاره‌های ساده یا بسیط تشکیل‌دهنده تعیین کرد. به این ترتیب، گزاره مرکبی مانند «شهره خانه‌دار است و هوشنگ معلم شیمی است» تنها زمانی صادق است که هر دو گزاره p یعنی «شهره خانه‌دار است» و q یعنی «هوشنگ معلم شیمی است» صادق باشند. در صورت کاذب بودن هر یک از این گزاره‌ها، $[p \wedge q]$ ما کاذب خواهد بود. به عبارت دیگر، از منظر معنی‌شناسی منطقی، تنها زمانی می‌توان معنی این گزاره مرکب را درک کرد که آن را در انطباق با موقعیتی در جهان خارج قرار دهیم و صدق یا کذب‌اش را تعیین نماییم. در پژوهش حاضر برای تسهیل نمایش روابط میان جملات، تا آن‌جا که نیاز باشد، از همین اصطلاحات منطقی بهره خواهیم گرفت.

مسئله عمده در تحلیل ادات ربط این است که آیا بافت‌های کاربردی متفاوت سبب می‌شوند تا معنی کلی و مشخصی برای آن ادات ربط خاص درنظر بگیریم (نگرش خُرد) یا اینکه کاربردهای گوناگون این ادات باید متمایز از هم مشخص شوند (نگرش کلان). درواقع، پرسش اصلی این است که آیا «و» محتوای معنایی دیگری غیر از همان نقش سنتی‌اش در بازنمایی ارزش صدق ایفا می‌کند یا خیر.

بررسی‌های نگارنده نشان می‌دهد که تا کنون پژوهشی در باب رفتارهای معنایی «و» در زبان فارسی در قالب نگرش کلان صورت نگرفته است و مطالعات انجام‌شده به بررسی این واژه در نحو در قالب ابزاری هم‌پایه‌ساز، در معنی‌شناسی منطقی در قالب عملگری منطقی در ترکیب‌های عطفی، و مقالات معدودی محدود می‌شود که بیشتر به حوزه ادب فارسی یا زبان عربی اختصاص دارند و در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد. به این ترتیب، مسئله پژوهش

حاضر این است که رفتارهای معنایی «و» را در زبان فارسی به‌ویژه در گونه گفتاری فارسی‌زبانان معلوم کنیم. برای این منظور، از پیکره‌ای گفتاری بهره خواهیم برد و به شیوه‌ای توصیفی - تحلیلی به بررسی و تحلیل داده‌ها خواهیم پرداخت. در ادامه، پس از ارائه خلاصه‌ای از مطالعات انجام‌شده در ارتباط با موضوع مورد بررسی، به طرح روش پژوهش می‌پردازیم. در بخش چهارم، ارزش‌های معنایی «و» را روی محور جانشینی معرفی خواهیم کرد و در بخش پنجم، رفتارهای معنایی متغیرهای همراه «و»، یعنی گزاره‌های p و q، و درواقع بازنمایی معنایی «و» را روی محور هم‌نشینی^{۱۴} بررسی می‌کنیم. در بخش ششم، از مباحث مطرح‌شده، نتیجه‌گیری خواهیم کرد.

۲. پیشینه پژوهش

رفتار معنایی این حرف ربط در زبان انگلیسی از سوی زبان‌شناسان متعدد و در قالب دیدگاه‌های مختلف زبان‌شناسی مورد بررسی قرار گرفته است که از آن جمله می‌توان به بررسی آن در نظریه وابستگی^{۱۵} (Blackmore, 1988; Carston, 1993)، نظریه بازنمایی گفتمان^{۱۶} (Jaye & Rossari, 2001; Txurruka, 2003)، زبان‌شناسی نقش‌گرای نظام‌مند^{۱۷} (PanderMaat, 1999;) و زبان‌شناسی شناختی^{۱۸} (Halliday & Hasan, 1976; Martin, 1992) (Pit, 2003) اشاره کرد.

پژوهشگران مختلفی به بررسی دستوری حرف ربط «و»، ویژگی‌ها و کاربردهای آن پرداخته‌اند (خطیب رهبر، ۱۳۶۸؛ انوری و گیوی، ۱۳۷۷؛ مشکوه‌الدینی، ۱۳۷۹؛ طبیب‌زاده، ۱۳۹۱)، اما از میان آثاری که به بررسی معنایی «و» در زبان فارسی پرداخته‌اند، می‌توان به مقاله «کارایی حرف «واو» از دیدگاه علم معانی» اشاره کرد. احمدی بیدگلی و قاری (۱۳۹۴) در این نوشته به بررسی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های حرف «واو» در معنی‌آفرینی و ابداع هنری در ساختار متن‌های ادبی و بلاغی پرداخته‌اند. آن‌ها به هفده مورد از انواع معانی «واو»، نظیر حذف و ایجاز، تفسیر، نتیجه، برابری، تعلیل و فوریت، همراهی، جدایی، حسرت و جز آن اشاره می‌کنند و نمونه‌هایی را از ادب فارسی به‌دست می‌دهند.

تقی‌پور (۱۳۹۵) با هدف بررسی تطبیقی کارکردهای «واو» در فارسی و عربی، مطالعه

اشعار سعدی را در کانون توجه قرار داده و بر این باور است که «و» افزون بر کارکرد نحوی‌اش در قالب عطف می‌تواند از معانی متعددی نظیر حال، قَسَم، معیّت، استدراک و سببیت نیز برخوردار باشد. او برای اثبات این باور، ابیات متعددی را از آثار سعدی برای نمونه مطرح می‌کند و به شباهت‌های کارکرد «و» در این دو زبان تأکید می‌ورزد.

قادری (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان «همپایگی طبیعی و تصادفی در زبان فارسی از دیدگاه رده‌شناسی زبان»، دو نوع باهم‌آیی را در قالب ساخت‌های هم‌پایه طبیعی مانند «زن و شوهر» و ساخت‌های هم‌پایه تصادفی مانند «زن و درخت» از هم تفکیک می‌کند و معتقد است که در ساخت‌های نوع نخست، هم‌پایه‌ها به یک سطح سلسله‌مراتبی معنی تعلق دارند، یعنی این دو سازه غالباً بر حسب عادت و عرف در کنار هم قرار می‌گیرند، در صورتی که در ساخت‌های نوع دوم، هیچ‌گونه پیش‌فرضی در باهم‌آیی مشاهده نمی‌شود. به اعتقاد او، حرف عطف را می‌توان از ساخت‌های هم‌پایه طبیعی حذف کرد و در چنین شرایطی، شکست آهنگ یا مکث در گفتار رخ نمی‌دهد، اما امکان حذف این واحد در هم‌پایه‌های تصادفی وجود ندارد، زیرا در این صورت، هم‌پایه‌ها با شکست آهنگ یا مکث از هم جدا می‌شوند. افزون بر این، او ساخت‌های هم‌پایه تصادفی، طبیعی و کلمات مرکب را روی پیوستار قرار می‌دهد.

بقایی و نغزگوی کهن (۱۳۹۹) به هنگام بررسی جهان‌های ممکن ساخت شرطی در زبان فارسی معاصر، به بررسی ساخت صوری جملات شرطی می‌پردازند و تعدادی از کلمات شرطی، نظیر «اگر، به شرطی که، وگرنه، که، تا، چنانچه» و جز آن را مورد بررسی قرار می‌دهند و از واحدهای دیگری مانند «فرضاً، حالا که، ولو» یاد می‌کنند که در نقش شرطی‌ساز عمل می‌کنند و به جمله معنی شرط می‌بخشند.

این مجموعه از بررسی‌ها در کلیت امر، مورد تأیید قطعی نگارنده این سطور نیست، زیرا در مجموعه وسیعی از موارد، هم با استثناءهای متعددی مواجه می‌شویم و هم به نظر می‌رسد که برخی از نقش‌ها یا رفتارهای معنایی «و» مورد توجه قرار نگرفته است.

۳. روش پژوهش

در پژوهش حاضر با تکیه بر پیکره‌ای از جملات گفتاری سخنگویان زبان فارسی به شیوه‌ای توصیفی، به تحلیل داده‌ها می‌پردازیم. پیکره موردنظر، مجموعه سه سریال ایرانی‌اند که از

طریق پخش خانگی امکان دسترسی داشتند: سریال‌های هیولا (۱۳۹۸؛ به کارگردانی مهران مدیری)، مانکن (۱۳۹۸؛ به کارگردانی حسین سهیلی‌زاده) و کرگدن (۱۳۹۸؛ به کارگردانی کیارش اسدی‌زاده). نمونه‌های ارائه‌شده در این پژوهش، با توجه به موضوع مورد بررسی و به شکلی هدفمند از میان صدها جمله انتخاب شده‌اند که در این سریال‌ها به صورت مکالمه میان شخصیت‌های مختلف بیان می‌شدند. در بخش‌های مختلف این پژوهش، نگارنده برحسب نیاز، از زبان منطق برای اشاره به سازه‌ها و بخش‌های مختلف جملات بهره می‌برد. دلیل انتخاب این پیکره صرفاً فقدان پیکره‌ای زبانی برای فارسی گفتاری بوده است. چنین پیکره‌ای فقط بر حسب انتخاب نگارنده و به شکلی تصادفی صورت پذیرفته است، ولی چنین می‌نماید که بتوان نمونه‌های مورد استفاده در این بررسی را در مطابقت با پیکره‌های زبانی موجود در قالب فارسی نوشتاری قرار داد.

۴. ارزش‌های معنایی «و»

زبان به مثابه نظامی از نشانه‌هایی که هر یک دارای نقش مشخص و از پیش تعیین‌شده‌ای‌اند، روی دو محور فرضی امکان تحقق می‌یابد که یکی نشان‌دهنده روابط هم‌نشینی واحدهاست و زمان روی آن محور دخالتي نمی‌کند و «محور هم‌نشینی» نامیده می‌شود و دیگری محور توالی است که روی آن در برهه‌ای از زمان تنها یک واحد می‌تواند در نظر گرفته شود و محور متداعی^{۱۹} نامیده می‌شود (سوسور^{۲۰}، ۱۹۱۵، ترجمه صفوی، ۱۳۸۲، ص. ۱۱۵). زبان دستگاهی از ارزش‌های صرف است که فقط با تنظیم و آرایش آنی واحدهایش امکان تعیین می‌یابد. هرچه دستگاهی از ارزش‌ها، پیچیده‌تر و دارای سازمانی دقیق‌تر باشد، در این صورت لزوم بررسی مداوم آن، به دلیل همین پیچیدگی خاص، بر اساس دو محور یادشده، بیشتر می‌شود (همان، ص. ۱۱۶). هر یک از واحدهای نظام زبان به دلیل نقش تقابلی‌شان با سایر واحدهای موجود، از ارزش مشخص و متفاوتی برخوردارند و همین ارزشمندی، لزوم حضورشان را در نظام زبان توجیه می‌کند. برای روشن‌تر شدن این مطلب می‌توان همان نمونه مطرح‌شده از سوی فردینان دو سوسور، یعنی بازی شطرنج را در نظر گرفت. مهره‌اسب به تنهایی نمی‌تواند عنصری در بازی به حساب آید، زیرا صرفاً در جوهر مادی‌اش و بیرون از خانه‌های شطرنج و شرایط

بازی نمی‌تواند برای شطرنج‌باز، نماینده چیز خاصی باشد. این مهره فقط وقتی تبدیل به عنصری واقعی و ملموس می‌شود که ارزشی به خود بگیرد. حال، اگر در جریان بازی این مهره بشکند یا گم شود نیز می‌توان آن را با چیز دیگری مثل یک دکمه، یک حبه قند یا هر چیز دیگری جایگزین کرد، آن هم به شرطی که همان ارزش مهره اسب را به آن واحد جدید بدهیم (همان، ص. ۱۵۹). به این ترتیب، هر واحد در نظام زبان دارای ارزش مشخصی است که از طریق نقش آن واحد در نظام تعیین می‌شود. در این بخش از پژوهش حاضر قرار است به معرفی ارزش‌های معنایی مختلف «و» در زبان فارسی بپردازیم که روی محور هم‌نشینی تجلی می‌یابند. به عبارت ساده‌تر، قرار است ببینیم «و» ممکن است به جای چه واحدهایی روی محور هم‌نشینی جایگزین شود و ارزش آن واحد را بیابد. عمده‌ترین ارزش‌های معنایی «و» از این قرارند:

الف. «و» در ارزش «و»

(۱) کاظم و رها رفتند پیش طاهر.

(۲) آبتین و آخرگر برادرند.

در دو نمونه ۱ و ۲، «و» در نقش عطف و در ارزش «و» ظاهر شده است، یعنی تنها واژه‌ای که می‌تواند در این بافت جایگزین‌اش شود، خودِ «و» است.

ب. «و» در ارزش «به این دلیل»

(۳) تو ازم خواستی پیام و منم اومدم.

(۴) نوید گفت به کسی نگو و منم نگفتم.

ج. «و» در ارزش «اما»

(۵) من صد دفعه گفتم و اون گوش نکرد.

(۶) کلی اصرار کردیم و آخرش آب پاکی رو ریخت روی دستمون.

د. «و» در ارزش «در حالی که»

(۷) من داشتم ماجرا رو براش تعریف می‌کردم و اون هرهر می‌خندید.

(۸) به چشماش نگاه می‌کردم و اشک می‌ریختم.

ه. «و» در ارزش «با»

(۹) بعد از نوید، من موندم و کلی خاطره.

(۱۰) نازنین موند و چک‌های صاحب‌کارش.

و. «و» در ارزش واحد آغازین

(۱۱) و اما بریم سراغ اصل ماجرا.

در نمونه ۱۱، «و» به مثابه واحد آغازین یعنی واحدی که جمله گوینده با آن آغاز می‌شود، در پایان مجموعه‌ای از واحدهایی قرار گرفته است که از جمله کاهش یافته‌اند، و به این دلیل، حضور همین «و» ما را به این تعبیر می‌رساند که زنجیره‌ای از کلام در جایگاه پیش از «و» حضور داشته است.

ز. «و» در ارزش «در نتیجه»

(۱۲) شرافقت رو فروختی و خونه خرابمون کردی.

(۱۳) رفتی و تنها موندم.

تمامی نمونه‌های ۱ تا ۱۳، ارزش معنایی «و» را نشان می‌دهند، اما مسئله اصلی آن است که «و» در عین برخورداری از این ارزش‌ها، چه رفتار معنایی‌ای از خود نشان می‌دهد. برای توضیح این مطلب می‌توانیم بار دیگر از همان مثال مهره اسب در بازی شطرنج بهره بگیریم. همان‌طور که پیش‌تر گفتیم، مهره اسب در کنار سایر مهره‌ها دارای ارزش خاص خود است، زیرا نقش متفاوتی نسبت به بقیه ایفا می‌کند، اما در صورت گم شدن یا شکستن می‌تواند با هر چیز دیگری جایگزین شود، به شرط آنکه همان ارزش اسب را داشته باشد. بنابراین، مثلاً نمی‌توانیم با گم شدن اسب، یک مهره سرباز یا فیل یا هر مهره دیگری را جایگزین‌اش کنیم که در حال حاضر در نظام بازی شطرنج وجود دارد، زیرا هر یک از این‌ها ارزش‌های متفاوتی دارند و نمی‌توانند هم‌ارزش اسب باشند. همین مهره اسب در حین بازی، رفتاری خاص خود را در میان مهره‌های شطرنج نشان می‌دهد، یعنی یا دو خانه حرکت عمودی و یک خانه حرکت افقی، یا دو خانه حرکت افقی و یک خانه حرکت عمودی انجام می‌دهد که به حرف L در الفبای لاتین شباهت دارد. اسب تنها مهره‌ای است که می‌تواند از روی مهره‌های دیگر بپرد و در هر حرکت، رنگ خانه خود را عوض کند؛ اگر در خانه سفید بوده به خانه سیاه منتقل می‌شود و اگر در خانه سیاه بوده به خانه سفید می‌رود، بنابراین به تمام خانه‌های صفحه دسترسی دارد. این رفتارها ویژه مهره اسب است. افزون بر این، در شرایط خاصی از بازی، مهره‌ای نظیر اسب می‌تواند تابع رفتارهای سایر واحدهای شکل گرفته در بازی باشد. برای نمونه، حرکت اسب

منوط به خالی بودن بخشی از صفحه شطرنج است. مهره‌اسب نمی‌تواند به خانه‌ای انتقال یابد که در آن خانه مهره‌ای از رنگ خود قرار گرفته باشد. به این ترتیب، تفاوتی بارز میان «ارزش معنایی» و «رفتار معنایی» نشانه‌های زبان مطرح می‌شود. تا به این‌جا مشخص شد که منظور از «ارزش معنایی»، اعتبار جایگزینی واحدهای یک نظام به جای یکدیگر است. این در حالی است که وقتی سخن از «رفتار معنایی» به میان می‌آید، وابستگی رفتار یک واحد نسبت به واحدهای هم‌نشین‌اش بر روی محور هم‌نشینی مطرح می‌شود. در ادامه به بررسی رفتارهای معنایی «و» خواهیم پرداخت.

۵. رفتارهای معنایی «و»

پیش از اینکه به سراغ رفتارهای معنایی «و» در زبان فارسی گفتاری برویم، اجازه دهید شرایط A^B را در نظر بگیریم. این متغیر برای ما می‌تواند معلوم کند که واحدهای جایگزین A و B می‌توانند متنوع باشند. به این معنی که A^B ممکن است هر دو در سطح واژه مطرح باشند، مثلاً «کتیون و کاوه»؛ A می‌تواند واژه و B می‌تواند گروه باشد، مثلاً «ژیلا و پسرش»؛ A می‌تواند واژه و B می‌تواند جمله باشد، مثلاً «اگر و ژیلا که بهش خیانت کرده بود»، و جز آن. در مقاله حاضر، بررسی رفتارهای معنایی «و» در دو سطح مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. نخست زمانی که A و B در سطح واژه امکان طرح می‌یابند و دوم وقتی A و B در سطح جمله مطرح می‌شوند. این دو سطح شرایطی را فراهم می‌آورند که بتوان در مورد رفتارهای معنایی «و» به نکاتی دست یافت و آن نکات را به سطوح مختلف A و B تعمیم داد.

۵.۱. رفتارهای معنایی «و» در سطح واژه

پیش‌تر به این نکته اشاره شد که A و B می‌توانند در سطح واژه مورد بحث قرار گیرند. در چنین شرایطی، انتخاب A و B می‌تواند «آزاد» تلقی شود، نظیر «نوید و رها» و «رها و نوید». در شرایط دیگر، رابطه میان A و B می‌تواند مقید تلقی شود، به این معنی که نوعی باهم‌آیی مقید میان A و B برقرار باشد. چنین ترکیب‌هایی در سنت دست‌نویسی زبان فارسی با عنوان «ترکیبات عطفی مقید»^{۲۱} نامیده می‌شود، نظیر «کاردو پنی»، «جنگ و صلح» و جز آن. قاعده‌ای

که برای این دسته از ترکیبات عطفی در نظر گرفته می‌شود، وقوع واژه «کوتاه‌تر» در جایگاه A است که بر پایه کشیدگی واکه یا تعداد هجاها امکان طرح می‌یابد. فرض بر این است که مثلاً در نمونه «کارد و پنیر»، واژه «کارد» به دلیل هجای کم‌تر در جایگاه A قرار می‌گیرد و «پنیر» که دو هجایی است، در جایگاه B واقع می‌شود. البته در این مورد، نمونه‌های استثناء نیز وجود دارد، مثلاً «نیرنگ و ریا» و «عشوه و ناز» که تعدادشان محدود است (صفوی، ۱۳۵۸، صص. ۷۸-۸۳). در مورد این مجموعه از ترکیبات عطفی، دو رفتار معنایی متفاوت از «و» مشاهده می‌شود. نخست، زمانی که وقوع «و» کاهش می‌یابد، ولی امکان تعبیر خود را فراهم می‌آورد. در این مورد می‌توان از نمونه‌هایی مانند «کت شلوار» یا «چلوکباب» بهره گرفت. این مجموعه از نمونه‌ها را در ساختمان واژه زبان فارسی، کلمات مرکب «متوازن» یا ترکیب‌های عطفی ضعیف می‌نامند که به دلیل بسامد بالا، نشانه هم‌پایگی خود، یعنی «و» را از دست داده‌اند (شقاقی، ۱۳۸۶، ص. ۱۲۴). منظور از «ضعیف» بودن در اینجا آن است که «و» توان حضور خود را از دست می‌دهد، هرچند به لحاظ معنایی، «و» محذوف به حساب نمی‌آید و تابع فرایند «کاهش» قرار می‌گیرد، زیرا همچنان امکان تعبیر دارد (صفوی، ۱۳۹۱).

دومین رفتار معنایی «و» زمانی که A و B را در سطح واژه مطرح می‌سازیم، به شرایط وقوع نام‌آواها بازمی‌گردد. مقایسه دو نمونه «فس‌فس» و «فس و فس» حکایت از دو نوع تعبیر از آهسته انجام دادن کاری دارد، آن هم به این معنی که انگار سرعت «فس‌فس» بیش از «فس و فس» است. در این مورد می‌توان نمونه‌های دیگری را نظیر «شُرْشُر» و «خس‌خس» به عنوان تکرار عطفی قوی و «شُر و شُر» و «خس و خس» به منزله تکرار عطفی ضعیف مطرح کرد (صفوی، ۱۳۹۸، ص. ۲۹).

۲-۵. رفتارهای معنایی «و» در سطح جمله

در این بخش به سراغ شرایطی می‌رویم که A و B جمله تلقی می‌شوند و ما با سازه $[p^{\wedge}q]$ سروکار خواهیم داشت، آن هم به این دلیل که از دو متغیر p و q برای نمایش دو جمله بهره بگیریم. پیش از این گفته شد که در منطق گزاره‌ها و ادامه همین مسیر به سمت منطق موجهات و منطق مفهومی، ارزش صدق $p^{\wedge}q$ منوط به ارزش صدق p و ارزش صدق q خواهد بود. به عبارت ساده‌تر، $p^{\wedge}q$ زمانی صادق است که هم p صادق باشد و هم q. این در شرایطی است

که ما p و نیز q را دو مصداق در جهان خارج در نظر بگیریم که ارتباط معنایی ویژه‌ای با یکدیگر نداشته باشند. برای نمونه به جمله ۱۴ توجه کنید:

(۱۴) حامد آمد و هاله از مدرسه برگشت.

در منطق گزاره‌ها، جمله ۱۴ دقیقاً با تعبیر منطق‌دانان همسوست. به عبارت ساده‌تر، ما فقط قرار است در جهان خارج دو مصداق «حامد آمد» $[p=]$ و «هاله از مدرسه برگشت» $[q=]$ را به لحاظ ارزش صدق محک بزنیم؛ خواه p پیش از q اتفاق افتاده باشد، خواه q پیش از p اتفاق افتاده باشد و خواه هر مختصه دیگری به لحاظ مکان و زمان مطرح شود. به عبارت دقیق‌تر، ما دو الگوی M_1 و M_2 را در اختیار داریم که به شکل سازه $[M_1^{w_1 t_1} \wedge M_2^{w_2 t_2}]$ می‌توان نمایش داد. در این قاعده‌بندی، برای p الگوی M_1 را در نظر گرفته‌ایم که در جهان ممکن $[w_1=]$ و در زمان $[t_1=]$ تحقق یافته است. برای q نیز همین شرایط را در قالب M_2 مفروض دانسته‌ایم. ارزش صدق الگوی M_1 در پیوند با ارزش صدق الگوی M_2 قرار ندارد. حال، نمونه‌های ۱۵ تا ۱۹ را در نظر بگیرید:

(۱۵) هوشنگ رفت و برگشت.

(۱۶) نوید سوار موتور شد و رفت.

(۱۷) هوشنگ بالآخره اجاره‌نامه آپارتمان رو لغو کرد و شهره یک ماه باهانش دعوا می‌کرد.

(۱۸) ونوشه برای تولد موتور خرید و من هم از همون اولش، ازت دلخور بودم.

(۱۹) کاظم رفت توی آب استخر و خفه شد.

در نمونه ۱۵، t_1 و t_2 باید در توالی با یکدیگر قرار گیرند. به عبارت دیگر، t_2 باید بعد از t_1 وقوع بیابد. به بیان ساده‌تر، جمله q [= هوشنگ برگشت] باید در مرحله زمانی بعد از p [= هوشنگ رفت] تحقق یابد. همین شرایط را در مورد نمونه ۱۶ نیز می‌توان مطرح کرد. «رفتن» نوید پس از سوار شدن‌اش بر موتور امکان تعبیر می‌یابد، یعنی مخاطب این جمله را در شرایطی تعبیر می‌کند که «رفت» منوط به «سوار موتور شدن» باشد.

در نمونه ۱۷، t_1 و t_2 در توالی با یکدیگر نیستند. «شهره» می‌تواند مدت‌ها قبل از لغو اجاره‌نامه با «هوشنگ» دعوايش را شروع کرده باشد، اما در اینجا مسئله بر سر این است که ما قرار نیست هر دعوای شهره را با هوشنگ مدنظر قرار دهیم، بلکه صرفاً باید ارزش صدق آن

دعوائی معلوم شود که به دلیل لغو اجاره‌نامه صورت پذیرفته است. به عبارت دقیق‌تر، جمله ۱۷ برخلاف جمله ۱۵ و ۱۶ وابستگی زمانی ندارد، بلکه وابستگی کارکردی دارد. همین شرایط را در مورد نمونه ۱۸ نیز می‌توان مطرح کرد. به این معنی که t_2 در توالی با t_1 امکان تعبیر نمی‌یابد، زیرا t_2 می‌تواند پیش از t_1 وقوع یابد.

در نمونه ۱۹، q ما [= خفه شد] زمانی باید ارزش صدق خود را تعیین کند که p ، وابستگی میان w_1 و w_2 را نمایش دهد. به عبارت ساده‌تر، ارزش صدق جمله «کاظم خفه شد» باید برپایه «کاظم رفت توی آب استخر» تعیین شود؛ نه اینکه «کاظم» در جای دیگری غیر از آن «استخر» خفه شده باشد. برای درک بهتر این نمونه، آن را با جمله ۲۰ مقایسه کنید:

(۲۰) هوشنگ با شاسی‌بلند شرکت رفت و با پراید خودش برگشت.

در این نمونه، متغیرهای w و t ، هر دو در شکل‌بندی M_1 و M_2 دخالت دارند. ارزش صدق p [= هوشنگ با شاسی‌بلند شرکت رفت] برپایه رفتن هوشنگ با یک اتومبیل شاسی‌بلند که متعلق به شرکت است، تعیین می‌شود. q به لحاظ زمانی در توالی پس از p قرار می‌گیرد، اما جدا از t ، ما باید w را نیز مدنظر قرار دهیم؛ یعنی جمله q ما زمانی صادق است که اولاً، «برگشتن هوشنگ» بعد از «رفتن هوشنگ» تحقق یافته باشد و ثانیاً، هوشنگ با «پراید» برگشته باشد، نه با همان «شاسی‌بلند».

حال، نمونه ۱۹ را با نمونه ۲۱ مقایسه می‌کنیم:

(۲۱) هوشنگ به کامران اعتماد کرد و کلاه سرش رفت.

با مقایسه دو نمونه ۱۹ و ۲۱ به نکته جالبی پی می‌بریم و آن اینکه در جمله ۲۱ q ما برای p تالی به حساب می‌آید؛ یعنی «هوشنگ کلاه سرش رفت» در نتیجه «هوشنگ به کامران اعتماد کرد» حاصل آمده است. این در حالی است که در نمونه ۱۹ هیچ دلیلی وجود ندارد که «خفه شدن کاظم» در نتیجه پریدن توی آب استخر باشد، زیرا در نهایت معلوم می‌شود که خفه شدن کاظم در اثر برق‌گرفتگی بوده است و نه غرق شدن‌اش.

نمونه‌های ۱۴ تا ۲۱ رفتارهای معنایی متفاوتی را از تکواژ «و» نشان می‌دهند. به عبارت ساده‌تر، p و q نسبت به یکدیگر، رفتارهای معنایی خاصی دارند که شرایط خود را به حضور «و» تحمیل می‌کنند. برای تأیید این ادعا کافی است به نمونه‌های ۲۲ تا ۲۴ توجه کنیم:

(۲۲) رفتم یک آپارتمان و یک اتومبیل خریدم.

(۲۳) رفتم دو کیلو پرتقال و یک بند رخت خریدم.

(۲۴) رفتم یک آپارتمان و دو کیلو پرتقال خریدم.

سه نمونه ۲۲ تا ۲۴ در پیکره مورد بررسی نگارنده وجود نداشتند، ولی برای ادامه این بحث می‌توانند مفید باشند. در نمونه ۲۲، p [= رفتم یک آپارتمان خریدم] و q [= رفتم یک ماشین خریدم]، نشانگر M_1 و M_2 متوازن با یکدیگرند، آن هم به این دلیل که رفتار فعل «خریدن» در p و q یکسان است. در نمونه ۲۳ نیز همین شرایط برای خریدن «پرتقال» و «بند رخت» مطرح می‌شود. این درحالی است که در نمونه ۲۴ دو الگوی M_1 و M_2 در توازن با هم نیستند، زیرا نوع «خریدن» آپارتمان و پرتقال متفاوت است. به همین دلیل، «و» احتمال هم‌نشینی M_1 و M_2 را ممکن نمی‌سازد. بنابراین، می‌توان دریافت که ما در زبان فارسی، رفتارهای معنایی متفاوتی را برای تکواژ «و» باید در نظر بگیریم. این احتمالات می‌توانند وابسته به «زمان»، «جهان‌های ممکن»، «شرطی‌سازی»، «نتیجه‌یابی» و «الگوهای واقع در جهان‌های ممکن» باشند.

۶. نتیجه

بررسی «و» به‌مثابه سازه‌ای معنایی دست‌کم در دو سطح واژه و جمله در اولویت پژوهش حاضر قرار گرفت. با در نظر گرفتن نمونه‌های متعدد گفتاری در زبان فارسی دریافتیم که «و» از ارزش‌های معنایی گوناگونی برخوردار است. این تکواژ می‌تواند دارای ارزش معنایی «و»، «به این دلیل»، «اما»، «درحالی که»، «با»، «واحد آغازین» و «در نتیجه» باشد. به عبارت دیگر، «و» می‌تواند به جای هر یک از این عبارتها در ترکیب جملات، جایگزین شود و ارزش معنایی این واحدها را از آن خود سازد. برای بررسی رفتارهای معنایی «و» که نشان‌دهنده وابستگی این واحد نسبت به واحدهای هم‌نشینی روی محور هم‌نشینی است، آن را در دو سطح واژه و جمله مدنظر قرار دادیم. این تکواژ در سطح واژه می‌تواند در قالب «ترکیب‌های عطفی آزاد و مقید» از یک سو و نام‌آواها یا «تکرار عطفی قوی و تکرار عطفی ضعیف» از سوی دیگر ایفای نقش کند. هنگامی که «و» در سطح جمله مورد ارزیابی قرار گرفت، دست‌کم پنج رفتار متفاوت را از خود نشان داد. داده‌های مختلف گویای آن‌اند که «و» با توجه به مؤلفه‌های «زمان»، «جهان‌های ممکن»، «شرطی‌سازی»، «نتیجه‌یابی» و «الگوهای واقع در جهان‌های ممکن» رفتارهای گوناگونی از خود نشان می‌دهد و این رفتارها بر حسب دو گزاره p و q یعنی واحدهای هم‌نشین با «و» امکان تعیین می‌یابند.

۷. پی‌نوشت‌ها

- 1.coordination
- 2.causal
- 3.Formal semantics
- 4.*Organon*
- 5.Gottlob Frege
- 6.logical word
- 7.logical particle
- 8.logical constant
- 9.logical connective
10. operator
11. proposition
12. simple
13. compound
14. syntagmatic
15. relevance theory
16. discourse representation theory
17. systemic functional linguistics
18. cognitive linguistics
19. associative (paradigmatic)
20. Ferdinand de Saussure
21. irreversable binominals

۸. منابع

- احمدی بیدگلی، ب.، و قاری، م.ر. (۱۳۹۴). کارایی حرف «واو» از دیدگاه علم معانی. *پژوهش زبان و ادبیات فارسی*، ۳۸، ۱۷۳-۱۹۴.
- انوری، ح.، و گیوی، ح. (۱۳۷۷). *دستور زبان فارسی ۲*. تهران: فاطمی.
- بقایی، س.ع.، و نغزگوی کهن، م. (۱۳۹۹). جهان‌های ممکن ساخت شرطی در زبان فارسی معاصر. *جستارهای زبانی*، ۲ (۵۶)، ۳۱۵-۳۳۶.
- تقی‌پور، ا. (۱۳۹۵). بررسی تطبیقی کارکردهای «واو» در فارسی و عربی با محوریت اشعار سعدی. *جستارهای زبانی*، ۳ (۳۱)، ۱۹-۳۴.
- خالری، پ. (۱۳۹۵). *تاریخ زبان فارسی*. تهران: فرهنگ نشر نو.
- خطیب رهبر، خ. (۱۳۶۷). *حرف اضافه و ربط*. تهران: سعدی.

- سوسور، ف. د. (۱۹۱۵). *دوره زبان‌شناسی عمومی*. ترجمه ک. صفوی (۱۳۸۲). تهران: هرمس.
- شقاقی، و. (۱۳۸۶). *مبانی صرف*. تهران: سمت.
- صفوی، ک. (۱۳۵۸). *آزادی و بند در واژه‌های غیربسیط زبان فارسی*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی. تهران: دانشگاه تهران.
- صفوی، ک. (۱۳۸۳). *درآمدی بر معنی‌شناسی*. تهران: سوره مهر.
- صفوی، ک. (۱۳۹۱). *نوشته‌های پراکنده: معنی‌شناسی (دفتر اول)*. تهران: علمی.
- صفوی، ک. (۱۳۹۸). *نوشته‌های پراکنده: نام‌آوا و خط (دفتر ششم)*. تهران: علمی.
- طبیب‌زاده، ا. (۱۳۹۱). *دستور زبان فارسی براساس نظریه گروه‌های خودگردان در دستور وابستگی*. تهران: نشر مرکز.
- ماهوتیان، ش. (۱۹۹۶). *دستور زبان فارسی از دیدگاه رده‌شناسی*. ترجمه م. سمائی (۱۳۹۰). تهران: نشرمرکز.
- مشکوه‌الدینی، م. (۱۳۷۹). *دستور زبان فارسی برپایه نظریه گشتاری*. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
- موحد، ض. (۱۳۶۸). *درآمدی به منطق جدید*. تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.

References

- Ahmadi Bidgoli, B. & Ghari, M. R. (2015). The efficiency of the letter "واو" from the point of view of semantics. *Persian Language and Literature Research*, 38, 173-194. [In Persian]
- Anvari, H. & Givi, H. (1998). *Persian Grammar*. Tehran: FATEMI. [In Persian]
- Baghaei, S. A. & Naghzguye Kohan, M. (2020). Possible Worlds of Conditional Construction in Contemporary Persian Language. *Langauge Related Research*, 11(2), 315-336. [In Persian]
- Blakemore, D. (1988). So as a constraint on relevance." In Kempson R. (ed.) *Mental representation: the interface between language and reality*. Cambridge: Cambridge University Press. 183-195.

- Carston, R. (1993). Conjunction, explanation and relevance. *Lingua*. 90, 27–48.
- Chapman, S. (2000). *Philosophy for linguists: An introduction*. London: Routledge.
- Halliday, M. A. K. & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London/New York: Longman.
- Khanlari, P. (2016). *History of Persian Language*. Tehran: FARHANGE NASHRE NO. [In Persian]
- Khatib Rahbar, K. (1988). *Preposition and Conjunction*. Tehran: SA'DI. [In Persian]
- Jayez, J. & Rossari, C. (2001). The discourse-level sensitivity of consequence discourse markers in French. *Cognitive Linguistics*. 12, 275–290.
- Mahoutian, S. (1996). *Persian*. Sama'i, M. (trans.). Tehran: MARKAZ.
- Martin, J. R. (1992). *English text, System and structure*. Philadelphia/Amsterdam: John Benjamins.
- Meshkato Dini, M. (2000). *An Introduction to Persian Transformational Syntax*. Mashhad: Mashhad university. [In Persian]
- Movahhed, Z. (1989). *An Introduction to Modern Logic*. Tehran: SAZMAN-E ENTESHARAT VA AMOOZESH-E ENGHELAB-E ESLAMI. [In Persian]
- Pander Maat, H. L. W. (1999). The differential linguistic realization of comparative and additive coherence relations. *Cognitive Linguistics* 10, 147–184.
- Pit, M. (2003). *How to express yourself with a causal connective*. Amsterdam and New York: Editions Rodopi B.V.
- Safavi, K. (1979). *Freedom and restraint in non-simple Persian words*. Master thesis in Linguistics. Tehran: Tehran university. [In Persian]
- Safavi, K. (2004). *An Introduction to Semantics*. Tehran: Sooreye Mehr. [In Persian]
- Safavi, K. (2012). *Scattered Articles; Semantics*. Tehran: ELMI. [In Persian]
- Safavi, K. (2019). *Scattered Articles; Onomatopoeia and Writing*. Tehran: ELMI. [In Persian]

- Saussure, F. De (1915). *Course of General Linguistics*. Safavi, K. (trans.), Tehran: HERMES.
- Shaghaghi, V. (2007). *An Introduction to Morphology*. Tehran: SAMT. [In Persian]
- Tabibzadeh, O. (2012). *A Theory of Autonomous Phrases Based on Dependency Grammar*. Tehran; MARKAZ. [In Persian]
- Taghi Pour, A. (2016). A comparative study of different functions of the letter 'و' in Persian and Arabic by a comprehensive look at Saadi's poems. *Language Related Research*, 7(3), 19-34. [In Persian]
- Txurruka, I. G. (2003). The natural language conjunction *and*. *Linguistics and Philosophy*. 26, 255–285.